

דפי עיון

"ליהודים תיתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:
"כי גר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858, ד.ב. שדה-גה * טל': 08-8581440 * פקס: 08-8503835

שנת תשס"ג

פרשת כי תצא

א. ספורנו - עם פירוש הרב י. קופרמן.

פרק כא' פסוקים י"ג-י"ז: (י) כי תצא אל חוץ לארץ.²⁵

שלא לתשכב עם עו"י²⁷, לענות יושבתי
עמך ויהי עבדך²⁸ (שהלוי מה, יא). ואין
תקבו על מיתתם²⁹, כי אנתנו לא נמית
אמך כלל³⁰.

(יג) ובקפת את עבדך ואת אמה,
שמעוכם²⁶ ותחשוב קור בדעתה

פרשת כי תצא

כלומר, אין ביה ישוב דעת, שאין נהג דין יסא
חואר, וזה שלא כרמב"ן שכתב: ...הסעם כפרשה
הזו טעני שהיא כתיבת בעל כרחך, ואין שואלין
אותה אם תחזי לעוונותיה ומה ילהייד, כאשר
נעשה בבית, אבל יאמר לה הבעל שהסמוך תחיה
ישראל בעל כרחך, ותעזוב יראתה, וזה טעם
ובנתה את אמה ואת אמה, כי תעווב את עמה
ואת אלהיה... (עב"ל). הרי שלדעת הרמב"ן, הבטי
אינו בא להקל עליה, אלא בא לציין לנו את
התרחקותה (בעל כרחך) סעודה (והוא מרששו
של רב עקיבא - אין אמה אלא עבודה זרה),
רעה רבינו לעשותה. קרובה לשיטת הרמב"ם (מודה
כמא) להטלה עליה שתמצא מצח לנעשה, כי
יש לעצבים פגום והסקט בכנייתם ואבלם. ואולם
שינה ממנו רבינו בזה שלא בחסלה מערנו קא
עסקינו, כי אם כההליך על ישוב הדעת והקלמה
מצוה עם מצבה החדש. ²⁸ הכענין אינו סוסב
על הבטי, כי אם על תכליתו, והוא שכחת עבו
של עבודה זרה, וכן שירש רש"י בתוליים: יושבתי
עמך - מעבר ונהי שאת נדילה ביניהם. וזכית
אביך - עבודה זרה שעבדו אבותיך בעבר העהר.
²⁹ כשירוש ראבי"ז ויה ונתנה: שיהאבל עליהם
כמשפט ישראלית - כי היא תלהחח - אם
נדרנו כאשר נשכתה. ³⁰ כי במלחמה הרשות
הכתוב מדבר, עליה ואמר ירהיית אח כל זכרה
לפי חרבי וכו'. הרי שההוכחה היא מראשית
ולא מאבדה, שכן יכלי להתיג כמלחמה.

²⁶ חיקן ביה שאין הכוונה שירצא לכלחמה,
אלא יכי תצא עמו בפני עצמו, כחיאור על ביוון
ההליכה, ומקורו בסופר לד"ב, הנוג, יושבית
שכוי - לזכות כנעניש שבחנה לארץ, שאם
תחזין בחשוכה הקבלין אותן ומשרש רש"י: וקרא
בחייל בחיב, כי תצא למלחמה מארץ לחמה לארץ
(עב"ל), ואולם מצד רש"י למסקנו (במלחמה
הרשות הכוזב מדבר, שכמלחמה ארץ ישראל
אין לומר יושבית שכוי, שהרי כבר נאמר ולא
תהיה כל נשמה יין משמע שמדייק מחוכן הרשה.
ולא משמעוה הלשון תצא.

י

²⁶ היא החלית והמטה בכל דהחלי כפסוקים
יב-יג (ולכן באה ענה בסופו, מד לפני יואחי
כן תבא אליה וכו'), והוא מעין תנאי מוקדם
לקיום (או פירעה או בעל כרחך - עין רמב"ן
בהערה ג) ולדין יוהייה לך לאשה. ²⁷ כך
פעלו של הבטי, כלומר, אין הסירוש בהבטי יבוא
ליד כן שחננו את עבדך. עובד העבר נדרשה
מטנה כדי להיות בדין יסת תיאור הבטי נעז
לעום לישוב דעתה כעובד זאת, ויהייה שיטה
בעל התב והקבלה שכפי הוא שלשו מוכנה,
עליה, מציון את התגובה הכיאווכיית בנקי,
הנכונה מן המבנה הפסיכולוגית הנשית. רבינו
סבר כנראה שאם אין השלמה עם עולת העבר,

Shani

כ"ח
כ"ט

1. מה מקושי פסוק יוד' ומה הפלכות האפשריות ספירושים שונים?
2. מהי תוספת ברשננו ועל מה היא מתבססת?
3. ברשננו "אטו" כאן מין עצות שונות ספר תולדות המכי ותוצאותיו התוכף לטרט ולהספיר?
4. לכאורה, יתכן כי לבי אחת העצות את אינה מוכנה למסכה הנפסית מרי הוא לא יכולה להיות "אשת יפת תואר" - חיתוכן?
5. אע"פ מין טויר זה - לבי הראשון - פעל כרחוק?
6. חמלה מציינו או השלמה מצידה, איך זה מסתדר?
7. למה לא יכול להיות שסיבת אפלים היא מיתת הוריה ולמה זה חשוב לברשננו?
8. האם יש לברשננו צמחה רעיונית לכל המרה?

* * *

כ. כלי זקן.

כאן קי תצא למלחמה על איבך וגו'.
 "איבך" בידור, לשון רבים, ואתר נד
 אמר "ונתנו", הנה לו לומר ונתנסו - על
 איבך, "נגד איבך" הנה לו לומר, ובלקוט
 מסיק בשם הספרי, וזו לשונו: "על איבך".
 נגד איבך - "ונתנו ה' אליהך בידך". אם
 עשית כל האמור בענין, סוף שה' אליהך
 נותנו בידך, ולא הכנתי וכו', מהו "האמר
 בענין", אם זה הוא שאמר "וגלתה את
 ראשה" וגו', וזו כבר הוא נחמן בידו קדם
 שעשה האמור בענין, כי איך יקשה מענו שבי
 אם צריך אינו נחמן בידו? ואף אם תקצי לומר
 שאין ראיה מן השבחה, כי לפעמים ישבו
 שכי במלחמה אף אם צדן אין האויב מסור
 בידו, וראיה מן "ולשך מטנו שבי" הנאמר
 פןשת נשח (בסדרו כא, א), מכל מקום קשה,
 מנא ליה לומר בן לפרש "ונתנו" - סוף שיתנו
 בידך, שמא פרישו שיתנהו לאלתר בידך.

פרש רש"י: הקתוב מבשרך שסוקף לשנאתה,
 ואז נדאי יצרו ססור בידו כשיענא אותה.
 ופער תחבולה זו היא בידך שנאמר: "טוב
 ללכת אל בית אכל" וגו' (קהלת ז, ב), כי על ידי
 זה יזכר יום המיתה ואז וראי אמל היצר הרע,
 וכשהיא בוכה ומתאבלת על אביה ואמה וזו
 הוא יושב בבית אבל תמיד, ועל ידי זה יזכר
 ליצרו יום המיתה, ואז ודאי אזיל, ואז תשקט
 מאנחו, ועל ידי זה ישנאה. ולפי שכתבך
 שסוקף לשנאתה, לכך אמר: סוף שה' אליהך
 נותנו בידך, ומשעם זה הצורך לפרש "על
 איבך" - נגד איבך, כי לשון "על" לא יצדק
 כי אם בסתם מלחמה הנאה מן השמים מצל,
 כי בסתם מלחמה מן השמים נלחמו המלככים
 מסולותם (שופטים ח, ב), אמנם מדקאמר
 "ונתנו" לשון יחיד, פעל בידך אשה צריך
 לפרשו על היצר הרע, ואם בן בשאמר "כי
 תצא למלחמה על איבך" לשון רבים, ודאי
 קלל כזה שני מיני אויבים, הן אויב חיצוני, הן
 אויב פנימי המקטרג בשעה סכנה, ויש דאיה
 לזה, כי בפרשת שפטים כתוב: "כי תצא
 למלחמה על איבך" (לעיל כא, א), בלא וייד מצל
 הבריית, וזה מדבר בסתם אויב לבד, וכאן
 נאמר "איבך" בידור, המורה על אויבים
 רבים, ודאי קלל החיצוני והפנימי יחד, ואמר
 "ונתנו", אתר מהם יתן חללה, וזה ודאי היצר
 הרע, שאם אין יצרו נתן בידו חללה, אינו
 יכול לנצח אויב חיצוני זה כל וכן שהוא
 מלכלך בחטא, על בן הצורך לפרש "על
 איבך" - נגד איבך, כי המלחמה שעם היצר
 הרע אינה בצה מלחמה, כי אם האדם צריך
 להיות הפתחיל ודי יגמר על ידו, וזה שאמר:
 סוף שה' אליהך נותנו בידך, סוף - הינו אתר
 כל המצטים שתעשה מעניני נצוח ותחבולות
 נגד יצרך, ודי ישלח עזרו לסוף, אבל בסתם
 מלחמה תדבר בקשה, כי קדם אשר הביעות
 לכך לצאת למלחמה כבר נלחמו עמו מן
 השמים, ואתה נדומר כרי שתקרא על שמך.

ונראה שקשה לבעל מקדש זה, "ונתנו".
 ונתנסו הנה לו לומר, אלא ודאי
 שמדבר באויב אנה פדטי שהיה בכלל
 "איבך" הרבים שהזכיר כבר, ומי הוא זה
 ואתה הוא, אין זה כי אם צר ואויב פנימי,
 והוא שטן הוא יצר הרע המקטרג בידור
 בשעת הפנה במלחמה, פקבאר בפרשת
 עפטים בפסוק "כי תצא למלחמה" (לעיל
 כא, א), ופלי אטר: "ונתנו ה' אליהך בידך".
 ואם בן קשה, איך הוא מבטיחו שיתנו הקב"ה
 בידו, הרי אתר זה נאמר ענין אשת יפת תואר,
 שלא ופנה תודה אלא נגד היצר הרע וכו',
 והרי אנו רואין שעור טמאחו בו, שנתר לא
 עצור כח לעמד נגד יצרו עד שהכשילו בפת
 תאר זו, ואיה הבטחה "ונתנו ה' בידך". על
 מן פרש: "ונתנו", סוף שיתנו בידך, כי אם
 תעשה כל האמור בענין מלחמת ראשה ונחלה,
 מה כתיב אחריו? "והיה אם לא הפצת פח".

כתיבה

שאלות

1. קטע הראשון שאף ברשנו כמה שאלות, תוכל לנחות, למסירה ולקטוע מה הפסוק סניית.
2. פסוק ברשנו למאר דבריו הוא קופץ מתוך הפסוקים כי מוכרח להיות שהאויב הוא ה'יצר הרע, מה מסיאו לכך?
3. מהו פסוק ה"יצר הרע" כאן ואיך ניתן להכניסו.
4. מה הפסוק עם: "צל אויבי" ואיך הוא מספיק לזאת?
5. האם מפורס פאויס אחר או יותר?
6. מתי ואיך סאה עזרתו של הקסיה מאפק זה?
7. איך הענין מתנהל במלחמה רשית?

* * *

ג. תוספת ברבה.

פרק כא' פסוק יא:

לקחת לך לנשה (כ"א י"א)

בתלמוד קדושין (כ"א ב) אמרו בענין נשואין אלה לא דברח תורת (היתר זה) אלא כנגד יצר הרע. יען כי אם לא נחיר לו בהיתר ישאנה באישה. ע"כ

יש להעיר על הלשון. אלא שאינו מצוי בתלמוד במסכת זה שבכאן יהלשון הרגיל בנאלה. שבה להורות היתר לשעה מפני איזו סבה. הוא הלשון. משום. כמו משום עטבה אקילו בה (יבמות ט"ח א). משום חינא (כחובות ז"ד א). משום ישוב ארץ ישראל (גיסין ח" ב). משום כדי חייו (שם ג"ט א). משום תקנה השמים (ביק צ"ד ב). ועד כאלה. יסאן ה"י לומר משום יצורה. והלשון כמו שהיא לפנינו לא דברא תורה אלא כנגד יצורה הוא ארוך יותר מדאי. תיכר שמכרין לומר כזה איזה דבר אמתיקה ומתבאר בלשון זה.

ואפשר להסביר לשה זה רעיונו עצי חסותור במסי יבמות (סיב א') ראשיתו של רבי חייא גינה מצערת לו. וכל זאת. בכל עת שהי סוצא לקנות איזה תפץ שרע שהחשוק בו חי קונה ונתנו לה. ומאשר סאל רב. למה היא צרעה כן. אחרי שמצערת לו השיב. דיינו שמגילות את בנינו (בדרך הישר) ומצילות אותנו מן החטאי. תירשיי. סו והטא — כן הרתרי צבירה. ע"כ

ומתבאר מהו. דחלית אי אישנת הוא בשביל שני דברים רצויים לגול את חבנים בדרך ישרה להציל את האיש מן הרחודי צבירה. והנה להלן פסוק י"ח נקבע ב"ן בן סדר וסודה. חל זה אמרו הגיל במנהדרין (ק"ו א') למה במסכה שרשת בן סודר וצרוז לשרשת ישת תואר (היא מפרשה שלפנינו) לומר לך שכל הנעמא (במלחמה) ישת תואר סופר שיהי לו ממנה בן סודר וסודה.

ולפי זה מתבאר דבעוד שבסתם תואר אשה יש נשונה כפוליה לגול הבגים כדרך התורה ולהיות בצול מן הרחודי צבירה צ"י יצורה — הנה בגשואי ישת תואר במלחמה יש רק סודה אנה — לעגל סיצהרה. אבל לא גם לחלית גודל בנים חנתם בדרך ישרה. יען כי הוכחה שיוצי לו ממנה בן סודר ומליה. מתבאר.

ועם כבוד זה יתבאר דישב כונה הנמצא שהכאנו בתחלת המאמר לא דברה תורה אלא כנגד יצורה כלומר. רק כנגד הצלה מן החטא. אבל לא. גם כנגד המסרה השני. כנגד גודל בנים בדרך הישרה. יען כי כזה לא היה מתבאר. שגיורה היא שתוליד בן סודר וסודה. והענין מתבאר. ועצי באור זה יש להעיר מה שמוצא לדינא בענין זה. כי אחרי שלא דברה תורה אלא כנגד יצורה. ואם כן. באינן שחיצהיר אין סודר אהנו לזה. והוא רוצה רק לקחת לו אשה לבנות לי בית כדרך הצולת. אינו רשאי לקחת את זו במלחמה. אע"י שכל ההיתר הוא רק לכבד גרוי יצורה. ולהודאח הלשון. ומשקת בה.

כ"ו 35

ובתורת הפרט על עיקר טעם היקר גשמי יפת תואר מסוג. שאם לא נתייר לו בתיאור יצאנה באיסורי' כמו שהתקנו למעלה בתחילת המאמר אם בן לפי זה הרי אין קיום לכל מצוה מהרי"ת דבר איסור, שבאסור. מוטב שיצאנה זאה בתיאור ולא יצאנה באיסור מסוג גרוי יצהיר, חת. כסובן. לא ניתן להאמר כלל. ומה ראוי להתייר איסור נה מטעם זה ייתר בכל האיטורים ששייך בהם טעם זה.

אך חבאר הוא, דהיתר זה ניתן רק בשעת מלחמה. כדי שלא יבטל מצוה ויובל לעמור בקשרי מלחמה. וכמו דמסקה זה אומר לאנשי צבא מלחמה כשנבנסים לגביל הנלחמים ואין מוצאים בשר בשר הותר להם לאכול סריסת. כבבאר בחילוק (י"ז א') גברמרים ריש פרק ח' מסלכים. אבל בשעת שלום ובמקומות השלום אין מקום להיתר זה עסי מברא זו סך. מיטב שיצעה בתיאור' וכו'. וזה שישו תרור.

שאלות

1. ברשננו שואל לכאורה אאלם סאנננית, אחי ולאם נם חסוס?
2. סרשננו אוסיף ומספיר את שתי הסיסות הציקריות לנשאין. התוכל לפרס?
3. לאם כאן תובסת רק הסיפס הראשונה?
4. לסי נם אחי הוא איןו רשאי לקחת אפס יפת תואר?
5. מהאסק דפריו נואצ ברשננו לענין חמיתה, אפס לא ניתן הוא יצפור על האיסור, אם הפעילה?
6. אחי תשופתו הרציונות וכיצד ינות לכך?

* * *